

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจหลักคือ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับประชาชน ดังนั้นจึงมีหน้าที่โดยพลการปลูกฝังคุณค่าที่พึงามให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งขอบข่ายการบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษา ได้กำหนดไว้ 4 งาน คือ งานวิชาการ งานแผนและงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป สำหรับงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เป็น 1 ใน 4 งานของงานบริหารทั่วไป ที่ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดจะต้องให้ความสำคัญและใช้เวลาเพื่การบริหารงานด้านนี้ให้เหมาะสม

งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เป็น งานสนับสนุนงานวิชาการ เนื่องจากอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อระบบการจัดการศึกษา ในปัจจุบันอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมต้องทำหน้าที่รองรับกิจกรรมและ "กิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่" ซึ่งต้องเสริมความเจริญของระบบทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของนักเรียน นอกจากนั้น ยังต้องสามารถให้บริการด้านกิจกรรมทางสังคมและส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชนในท้องถิ่นได้อีกด้วย

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อดึงดูดให้โรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน มีอาคารเรียน อาคารประกอบที่สวยงาม สะอาด แข็งแรง สภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ มีบรรยากาศร่มรื่น สวยงามเอื้อต่อการเรียนการสอนอันส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 24 ข้อ 5 ซึ่งบัญญัติว่า "ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้" (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2542 :15) การบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จึงเป็นงานสำคัญงานหนึ่งในงานหลาย ๆ อย่างในการบริหารการศึกษา เป็นงานที่นอกจากจะหมายถึง งานปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกิจกรรมของหลักสูตรแล้ว ยังมีความหมายรวมไปถึงการวางแผนระยะสั้นและระยะยาว

เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการศึกษา และเป็นงานที่จะต้องทำต่อเนื่องกัน โดยอาศัยบุคลากรหลายฝ่ายมาช่วยกันทำ

การดำเนินงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษานับว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาได้ ดังนั้นจึงควรจัดให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษา โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและการใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องให้การดูแลเอาใจใส่อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมทั่วไป ด้วยการวางแผนเป็นสัดส่วน สะอาด ร่มรื่น สวยงาม จึงจะส่งผลให้บรรยากาศ การเรียนการสอน และการทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่น ช่วยในการปลูกฝังคุณธรรมอันพึงประสงค์ของนักเรียนได้

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีทัศนะเกี่ยวกับสภาพ การบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 อย่างไร แตกต่างกันหรือไม่ มีปัญหาและข้อเสนอแนะอย่างไร ทั้งนี้จะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะ นำไปสู่การบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ในเขตพื้นที่ การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ในทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ในเขต พื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ในทัศนะของผู้บริหารกับครูผู้สอน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ของโรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 ในทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ในเขต พื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ในทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน

2. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ในทัศนะของผู้บริหารกับครูผู้สอน

3. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ในทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำเสนอให้สถานศึกษาใช้ในการพิจารณา พัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและแก้ปัญหา ด้านการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ในทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน ดังนี้

- 1.1 การใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
- 1.2 การบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
- 1.3 การควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
- 1.4 การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้พื้นที่ในการศึกษาคือ เขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ซึ่งครอบคลุม 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอสบเมย

3. ตัวแปร

ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้มี ดังนี้

- 3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพบุคลากรในโรงเรียน ในที่นี้จำแนกเป็น ผู้บริหารและครูผู้สอน
- 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทัศนะเกี่ยวกับการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

4. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอน ในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 996 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 179 คน ครูผู้สอน 817 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้บริหาร และครูผู้สอน ในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 368 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 59 คน และครูผู้สอน 273 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – stage Random Sampling)

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อความเข้าใจตรงกันการวิจัยครั้งนี้ได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

สภาพการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม หมายถึง การดำเนินงานด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามสภาพที่เป็นอยู่จริง

การใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม หมายถึง การวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ใช้สอยมากที่สุดต่อการเรียนการสอน ทั้งใน และนอกห้องเรียนของนักเรียน รวมทั้งชุมชน

การบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม หมายถึง การประดับตกแต่งและซ่อมแซมอาคารสถานที่ให้คงสภาพเดิมหรือเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด

การควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม หมายถึง การกำกับติดตามผลการใช้การบำรุงรักษา การตกแต่ง รวมไปถึงการควบคุมการปฏิบัติงานอาคารสถานที่ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับและแบบแผนของทางราชการที่เกี่ยวข้อง

การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม หมายถึง การดำเนินการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนเพื่อการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแนวทางการดำเนินงานด้านนี้ ให้เหมาะสมเพื่อประโยชน์สูงสุดและเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับการวางแผนดำเนินงานอาคารสถานที่ของปีถัดไป

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน

ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียน ให้ทำหน้าที่สอน

เขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง พื้นที่ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดและประกาศให้เป็นเขตพื้นที่การศึกษามาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในเขตพื้นที่การศึกษามืองค์กรและหน่วยงานหลัก ด้านการศึกษา คือ เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ในที่นี้หมายถึง เขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต ซึ่งรับผิดชอบกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การจัดการศึกษาที่

มีอยู่ในอำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอสบเมย

ทักษะ หมายถึง ความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐาน ดังนี้ คือ ผู้บริหารกับครูผู้สอนมีทักษะเกี่ยวกับสภาพการบริหารงาน
อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 แตกต่างกัน